

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XI. — Wydana i rozesłana dnia 3. lutego 1903.

Treść: № 28. Rozporządzenie, obejmujące postanowienia wykonawcze do ustawy z dnia 28. lipca 1902, dotyczącej unormowania stosunku służbowego robotników, zatrudnionych przy budowach przez koleje żelazne we własnym zarządzie wykonywanych tudzież w kolejowych zakładach pomocniczych.

28.

Rozporządzenie Ministerstwa kolei z dnia 2. lutego 1903,

obejmujące postanowienia wykonawcze do ustawy z dnia 28. lipca 1892, Dz. u. p. Nr. 156, dotyczącej unormowania stosunku służbowego robotników, zatrudnionych przy budowach przez koleje żelazne we własnym zarządzie wykonywanych tudzież w kolejowych zakładach pomocniczych.

Na zasadzie upoważnienia, udzielonego Ministrowi kolei w ustawie z dnia 28. lipca 1902, Dz. u. p. Nr. 156, dotyczącej unormowania stosunku służbowego robotników, zatrudnionych przy budowach przez koleje we własnym zarządzie wykonywanych tudzież w kolejowych zakładach pomocniczych, rozporządza się co następuje:

Ogólne postanowienia.

Zastosowanie wyżej przytoczonej ustawy rozciąga się na wszystkie c. k. koleje państwowe oraz na wszystkie prywatne przedsiębiorstwa kolejowe, koncesyonowane na podstawie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 14. września 1854, Dz. u. p. Nr. 238 (ustawa o koncesjach na koleje żelazne), dalej na podstawie ustaw z dnia 25. maja 1880, Dz. u. p. Nr. 56, z dnia 17. czerwca 1887, Dz. u. p. Nr. 81 i z dnia 31. grudnia 1894, Dz. u. p. Nr. 2 z roku 1895, wreszcie na podstawie Najwyższego Postanowienia z dnia 25. lutego 1859 i Najwyższego Upoważnienia z dnia 6. lipca 1872.

Ad §. 2.

Gdyby powstać miały wątpliwości, czy jakąś robotę budowlaną uważać należy jako leżącą w grani-

cach zwykłej konserwacji czy też jako budowę we własnym zarządzie, dalej czy ogół pewnych czynności odnosi się do przeprowadzenia, zabezpieczenia lub bezpośredniego uskutecznienia ruchu kolejowego czy też traktować go należy w myśl tej ustawy jako zakład pomocniczy, rostrzygnięcie tej kwestyi nastąpić winno w toku instancyi, przepisany w V. rozdziale ustawy.

Czy zakład jakiś traktować należy jako pomocniczy zakład kolei żelaznej czy też jako przedsiębiorstwo przemysłowe, pytanie to w danym przypadku rozstrzyga Ministerstwo kolei w porozumieniu z Ministerstwem handlu i Ministerstwem spraw wewnętrznych.

Do ogrzewalni przyłączone warstwy, służące wyłącznie do uskutecznienia bieżących mniejszych naprawek środków transportowych, traktować należy jako odnoszące się do przeprowadzenia ruchu, nie zaś jako zakłady pomocnicze.

Ocenienie, czy w poszczególnych przypadkach zachodzą te kryteria, pozostawia się władzy nadzorczej (§. 59).

Ad §. 4.

Odpowiedzialność za dopełnienie obowiązków, nałożonych tą ustawą na administracye kolejowe, względnie, na ich organy, ciąży na tych zarządach, w których ręku spoczywa kierownictwo ruchu zakładów pomocniczych lub budowy we własnym zarządzie bez względu na stosunki własności, jakie zachodzą względem pojedynczych pomocniczych zakładów lub budowli.

Ad §. 5.

Z zastrzeżeniem wszelkich dalszych rozporządzeń, które z powodu zastosowania ustawy z dnia 28. lipca 1902, Dz. u. p. Nr. 156, będą ewentualnie potrzebne, zarządza się co następuje:

1. Ruchome części motorów i maszyn robotniczych, o ile znajdują się w ich części ruch powodującej, należy, o ile to obsłudze maszyny na przeszkodzie nie stoi, przykryć lub zamknąć.

W szczególności zabezpieczyć należy w ten sposób: Wpusty zębatach i trących kół oraz złączonych walców, przeszerzenie, które przebiegają kule rozpędowe i tym podobne, koła rozpędowe i szybko się poruszające koła od pasów, wreszcie osie i ich łożyska.

2. Wystających czopów i śrub na wirujących kołach i transmisyach należy unikać zupełnie lub za pomocą gładkiej osłony zabezpieczyć.

3. Wszystkie maszyny robotnicze motorami poruszane zaopatrzyć należy w łatwo uchwytnie i pewnie działające przyrządy wyprzegowe.

4. Koła rozpędowe u maszyn parowych muszą być, o ile tego konstrukcja wymaga, w przyrząd do wprawiania w ruch zaopatrzone.

5. Hałę maszyn połączyć należy przewodami sygnałowymi do wzajemnego porozumienia się z ubikacjami, w których pracują robotnicy.

6. Nie wolno ustawiać kotłów parowych w ubikacjach, w których pracują robotnicy; wyjątki dopuszczalne są tylko wtedy, jeżeli kocioł parowy pozostaje w konstrukcyjnej łączności z motorem.

7. Galerye otoczyć należy poręczami i na równi z platformami na kotłach umożliwić do nich przystęp za pomocą silnych, poręczami opatrzonych schodów.

8. Szklane rury służące do kontroli stanu wody otoczyć należy gilzami tak, by skutecznie zapobiegały rozpryskaniu się kawałków szkła na około, a nie przeszkadzały kontrolowaniu stanu wody.

9. Na kołach parowych w stanie ogrzania wolno przedsięwziąć naprawy na ich składowych lub zewnętrznych częściach tylko na wyraźne polecenie urzędnika technicznego lub werkmistrza i przy zachowaniu jak największej ostrożności.

10. Przy kotłach w ten sposób ustawionych, że dwa lub więcej kotłów łączy jeden wspólny przewód doprowadzający parę, wolno rozpocząć robotę (wewnętrzne badanie, naprawę, czyszczenie itp.) w jednym z kotłów tylko wtedy, jeżeli przedtem przypiływ pary do wyłączzonego kotła skutecznym zamknięciem (ślepą planszą itp.) bezpiecznie i stale odcięto. Zamknięcia tego nie wolno przed ukończeniem roboty usuwać.

11. Gdyby się przy takich kotłach znajdował także wspólny rurociąg dostarczający wodę i możliwość nie była wykluczona, że wskutek zepsucia się lub nieszczelności przyrządu do zamykania wysoko-prężna woda dostałaby się mogła z sąsiedniego kotła do wyłączzonego, zarządzić należy przy tych rurociągach dostarczających wodę te same środki ostrożności co przy przewodach doprowadzających parę.

12. Szybko wirujące koła szmirglowe zabezpieczyć należy silnemi pokrywami ochronnemi i na równi ze szybko się obracającymi kamieniami do ostrzenia przed użyciem poddać próbie.

Takich kół szmirglowych i kamieni do ostrzenia, które tylko okrągłe mogą mieć otwory, nie wolno umocowywać na osi za pomocą klinów, ale jedynie za pomocą kleszczy. Do ostrzenia narzędzi zaopatrzyć należy te kamienie w ściśle przylegające oparcia.

13. Transmisye i bloki dla lin i pasów, które się znajdują w miejscach dla ludzi dostępnych, należy okryć, pionowe zaś osie do wysokości dwóch metrów oszalować.

Szybko biegnące szerokie pasy, oraz bloki linowe ponad warstwą lub przechodniem miejscem muszą być zabezpieczone w niezawodny sposób na wypadek urwania się liny lub pasa.

Obsługę i smarowanie transmisyi skutecznie mogą tylko robotnicy do tego przeznaczeni.

Przy obsłudze transmisyi używać należy drabin z hakami, tudzież, podobnie jak przy obsłudze maszyn robotniczych motorami poruszanych, obcisłych ubrań.

Opierać drabiny o transmisye, szyć lub napinać rzemienie ruch przenoszące, zakładać je wolną ręką, napełniać i zmieniać pawie ze smarem, oliwić transmisye wolno w ogóle tylko wtedy, gdy transmisye stoją, a tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy się zupełnie powoli poruszają i to z zachowaniem nadzwyczajnej ostrożności.

Zrzucone lub opadłe pasy, których nie można natychmiast nałożyć, należy albo od transmisyi odsunąć, albo w bezpieczny sposób nałożyć, albo wreszcie tak przykryć, by niepowołani do pasa przystępu mieć nie mogli. Nie wolno zostawiać na pasach transmisyjnych żadnych wiszących końców, wystających śrub lub węzłów.

14. Piły obrotowe (cyrkularki), o ile ze względu na ich rozmiar i sposób użycia umieszczenie przyrządów ochronnych okaże się potrzebnem i możliwem, opatrzyć należy w tyle koła zębatego w rozszczepiony, ściśle przylegający klin, a część koła pod stołem zabezpieczyć przed zetknięciem się z niem z obu stron ochronnemi pokrywami.

Jeżeli niema takiego przyrządu doprowadzającego materiał do cyrkularki, któryby zapewniał zupełne bezpieczeństwo, należy górną część zębatego koła zabezpieczyć dającą się przestawiać pokrywą ochronną, w ten sposób, by przy robocie nie przeszkadzała.

U pił taśmowych należy przykryć obie nasady, oraz piłę samą na całej długości, z wyjątkiem przestrzeni, którą się kraje.

U heblarek i maszyn do piłowania należy noże i głowice odpowiednio przykryć, względnie koszem

ochronnym osłonić, oraz urządzić ewentualnie automatyczne doprowadzanie materiału.

15. Maszyny i urządzenia służące: do wytwarzania, motorowego zastosowania, przemiany, gromadzenia i przeprowadzenia prądu elektrycznego tak ustawiać, względnie odosobniać, umacniać i zabezpieczać należy, by niebezpieczeństwo dla ludzi, oraz wyrządzenie innych szkód wskutek prądu było wykluczone.

Do urządzeń takich stosować należy aż do odwołania przepisy bezpieczeństwa, uchwalone na elektrotechnicznym kongresie we Wiedniu w roku 1899 i wydane przez wiedeński związek elektrotechniczny, a dotyczące urządzeń prądu o wysokim napięciu.

16. Przestrzeń, którą każda winda przebiega, musi być z wyjątkiem drzwi na całej przestrzeni oszalowana. Każdą windę tak urządzić należy, by drzwi podczas ruchu wagonu automatycznie się zamykały.

Każdy wagon windy zaopatrzyć należy w automatyczny przyrząd do zatrzymywania (chwytnicę) i w hamulec regulujący szybkość; należy go również przykryć dachem ochronnym.

U wstępu do wagonu umieścić należy w miejscu widocznym wyraźne ostrzeżenie co do wychylania się, względnie co do używania windy do przewozu osób. W tem samym miejscu uwidocznić należy także najwyższe dopuszczalne obciążenie.

Ciężar rozkładać należy na powierzchni windy równomiernie, a przedmiot wyciągany nigdzie nie śmie po za nią wysterczać.

Wszystkie windy należy przed pierwszym ich użyciem poddać zbadaniu co do urządzenia maszynowego i przyrządów do zatrzymywania (chwytnic) przy równoczesnym obciążeniu próbnym, oraz periodycznie co do bezpieczeństwa kontrolować.

17. Żurawie i dźwigary zaopatrzyć należy zapadką i hamulcem pasowym lub innym pewnie działającym hamulcem. Przy wyciąganiu ciężaru musi zapadka spoczywać w zębach koła zapadkowego.

Wirujących korb chwytać w biegu nie wolno.

Na każdym żurawiu wyraźnie uwidocznić należy jego siłę dźwignia w kilogramach.

Łańcuchy lub liny, służące do umocowania ciężaru, umocowywać należy starannie tak na ciężarze, jak i na przyrządzie do dźwignia go.

Wszelka komunikacja pod wiszącym ciężarem jest wzbroniona.

Wszystkie części składowe przyrządów do dźwignia kontrolować należy w odpowiednio wymierzonych okresach czasu co do siły dźwignia i pewnego funkcjonowania.

18. Otwarte szachty spustowe, otwory w podłogach, luki, rusztowania, pomosty dla robotników, platformy, doły, rezerwoary, cysterny, kotły, kanały

i studnie zabezpieczyć należy przed upadkiem osób i rzeczy.

19. Nie wolno istniejących urządzeń ochronnych samowolnie usuwać, rozmyślnie uszkadzać lub używania ich zaniedbywać. Urządzenia ochronne, usunięte tymczasowo ze względu na będącą w ruchu pracę, należy po osiągnięciu zamierzonego celu natychmiast znowu na swych miejscach umieścić.

20. Przy robotach ziemnych, jakoteż przy wydobywaniu ziemi, piasku, szutru i kamienia nie wolno podkopywać ścian materiału. Skopywać należy raczej zawsze z zachowaniem odpowiedniej pochyłości (szkarpy) lub stopniami.

21. Przy kopaniu rowów, fundamentów itp. zawsze ściśle pamiętać należy o bezpiecznym podstemplowaniu.

22. Rusztowania budować należy z dostatecznie mocnego i zdrowego drzewa w sumienny i fachowy sposób, oraz starannie je należy w dobrym stanie utrzymywać.

23. Drabiny utrzymywać należy stale w stanie zapewniającym bezpieczne ich użycie, tudzież stosownie do rodzaju ich użycia zabezpieczyć przeciw wyslizgnięciu się hakami, ostrzami, podstawami (bucikami) itp.

24. Przy użyciu materiałów wybuchowych stosować się należy ściśle do istniejących przepisów urzędowych, a nadto przedłożyć należy władzy dozorującej osobne przepisy obchodzenia się z nimi do zatwierdzenia.

25. Przesuwanie wagonów rękami odbywać się musi z zachowaniem należytej ostrożności, tudzież tylko z zewnątrz toru; w przypadku takim winni przesuwacze mieć pod ręką kliny podkładowe lub hamulcowe drągi do natychmiastowego zatrzymania wagonu.

Jeżeli transport wozów odbywa się siłą motorową, trzymać się należy obowiązujących w tym względzie urzędowych przepisów.

26. Należy mieć staranie o to, by wozy pewnie można hamować; wozy kołaskowe muszą być zaopatrzone w pewne hamulce (przyrządy wstrzymujące).

27. Jeżeli oczom robotników grozi, wskutek ich zajęcia, niebezpieczeństwo przez trzaski, żarzące lub stopione materiały itp., zaopatrzyć ich należy w ochronne okulary, daszki lub maski. Dla ochrony innych robotników należy ustawić w razie potrzeby ochronne ściany.

28. Do robót, zagrażających zdrowiu zatrudnionych przy nich, wskutek pyłu, gazów, oparów itp. dostarczyć należy odpowiednie respiratory.

29. Do robót, przy których grozi niebezpieczeństwo upadku w szczególnej mierze, dostarczyć należy robotnikom lin bezpieczeństwa, względnie gurtów.

30. Robotnicy obowiązani są korzystać z dostarczonych środków bezpieczeństwa.

Robotników, którzy wskutek użycia wysokich napojów nie są całkiem trzeźwi, nie wolno dopuszczać do roboty.

31. Sale robocze zaopatrzyć należy w odpowiednią ilość drzwi na zewnątrz się otwierających, a wyjścia te zawsze należy utrzymywać w stanie wolnym od przeszkód w przechodzie.

Jeżeli niebezpieczeństwo pożaru we większym zagraża stopniu, urządzić należy wyjścia bezpieczeństwa, w razie potrzeby zaś także schody bezpieczeństwa i mieć w pogotowiu przyrządy do gaszenia ognia (sikawki, hydranty, rury gumowe [szlauchy] etc.).

Przejścia muszą być dość szerokie i wolne od przeszkód w przechodzie.

32. Dla mogących zajść wypadków okaleczeń lub nagłych zasłabnięć robotników utrzymywać należy w pogotowiu środki do udzielenia pierwszej pomocy potrzebne (nosze, skrzynkę ratunkową z bandażami, lekarstwa itp.).

33. Sale robocze muszą mieć w miarę robót w nich uskutecznianych dość światła dziennego i dostatecznie być oświetlane. W razie oświetlania systemem centralnym urządzić należy światła bezpieczeństwa.

Ubikacje, w których użycie światła wolnego pociągający mogło za sobą niebezpieczeństwo eksplozyi, oświetlać należy tylko z zewnątrz lub zapomocą elektrycznych lamp żarowych. W tym ostatnim przypadku należy przewody należycie odosobnić (izolatory), osady ołowiane zewnątrz ubikacji umieścić, lampy żarowe zaś muszą być otoczone ze wszelkich stron zabezpieczającymi osłonami z grubego szkła.

Do ubikacji takich nieoświetlonych wolno wchodzić tylko z latarniami bezpieczeństwa i to tylko powołanym osobom.

W ubikacjach takich palić nie wolno, a zapalanie zapalek, używanie zapalników i otwieranie lamp jest wzbronione.

34. Zamknięte warstwy zakładów pomocniczych utrzymywać należy stale w stanie czystym i bezpieczną pracę zapewniającym.

35. Pamiętać należy o tem, by w każdej ubikacji robotniczej był odpowiedni przyływ świeżego i odpływ zepsutego powietrza bez powodowania szkodliwych przeciągów.

W razie potrzeby zarządzić należy odprowadzenie nagromadzonego pyłu itp., a to ile możności w miejscu, gdzie powstaje.

Otwarte ogniska zaopatrzyć należy w dymniki w ten sposób, by zapobiec zanieczyszczeniu powietrza w warstacie.

36. W każdym zakładzie pomocniczym i przy każdej budowie należy mieć według możliwości staranie o dostateczną ilość dobrej i jak najświeższej wody do picia. Naczynia służące ewentualnie do przechowania wody do picia muszą się zamykać i muszą być wyraźnie jako służące do tego celu oznaczone.

37. Ustępy nie mogą pozostawać w bezpośredniej łączności z ubikacjami roboczymi, tylko muszą być na wypadek, jeżeli do nich przytykają, oddzielone od nich przynajmniej zapomocą silnie wietrzonych przedsionków lub krytych ganków. Ustępy tak muszą być budowane, by robotnicy, przebywając w nich, nie byli wystawieni na szkodliwe wpływy atmosferyczne.

Liczby ustępów w zakładach pomocniczych tak wymierzyć należy, by na każdym 30 robotników jedno siedzenie wypadło.

Ustępy oddzielić należy według płci robotników, w osobne zaopatrzyć dojścia i napisami oznaczyć.

38. W zakładach pomocniczych pomieszczeniach w zamkniętych warstatach urządzić należy odosobnione, ogrzewać się dające umywalnie i pokoje do ubierania się, postarać się dalej o ilość wody odpowiednią do liczby robotników, oraz o odpowiednią ilość przyrządów do mycia się i ręczników. W razie potrzeby należy mieć również staranie o ciepłą wodę, mydło, sodę lub inne środki do czyszczenia przydatne.

39. We większych zakładach pomocniczych należy ponadto urządzić odpowiednie do ilości robotników, w porze zimowej opalane jadalnie poza obrębem sal robotniczych, oraz zamykane szafy do przechowywania ubrań robotników.

Do zupełnego przeprowadzenia powyższych urządzeń przyznaje się zarządom kolejowym okres czasu do 1. marca 1904, któryto termin tylko w przypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących może Ministerstwo kolei żelaznych przedłużyć po wysłuchaniu zdania władzy dozoruującej.

Zarządy kolejowe mają obowiązek zawiadomić generalną inspekcję austriackich kolei żelaznych o każdym w pomocniczych zakładach lub przy budowach we własnym zarządzie przedsięwziętych, zaszłym nieszczęśliwym wypadku za pomocą zawiadomienia analogicznego doniesieniem przepisany w §. 29 ustawy z dnia 28. grudnia 1887, D. u. p. Nr. 1 z r. 1888.

Ad §. 7.

Ad Alinea 3.

W gazowniach, które bez przerwy są w ruchu, dalej w zakładach dla elektrycznego oświetlenia, oraz we wszystkich zakładach pomocniczych stanowiących podstawę dla ruchu powyższych zakładów wolno tym robotnikom, których praca w bezpośrednim stoi związku z tym nieprzerwanym ruchem, pracować dziennie dwanaście godzin z wliczeniem skróconych lub zmienionych w miarę przepisów do §. 8 tego rozporządzenia spoczynków (pauz w pracy).

Celem umożliwienia koniecznych regularnych zmian okresu pracy (szychty) względnie przejścia z pracy dziennej do nocnej w wymienionych wyżej zakładach pomocniczych dozwala się, o ile się to

w inny sposób przeprowadzić nie da, dla każdego okresu pracy (każdej szychty) raz w tygodniu na najwyższej osmnastogodzinny okres pracy.

Ad Alinea 7.

Jeżeli pozwolono na godziny nadliczbowe przez pewien okres czasu, a korzystanie z nich w tym okresie zbędnem się okaże, można je u władzy dozwalającej odwołać, w którym to przypadku odpadną nie użyte nadliczbowe godziny przy obliczeniu rocznego najwyższego wymiaru takich godzin.

O pozwolenie na godziny nadliczbowe w takich tylko rozmiarach starać się wolno, o ile w odnośnym przypadku w miarę uzasadnienia prośby istotna potrzeba dowodnie się okaże. Nie wolno żądać dozwolenia godzin nadliczbowych, przekraczających potrzebę zachodzącą w czasie żądania, w szczególności zaś nie wolno się domagać przyznania z góry najwyższego rocznego wymiaru.

Ad §. 8.

Ad Alinea 4.

Dla następujących zakładów pomocniczych, względnie dla następujących kategorii robotników w tych zakładach zatrudnionych, wydaje się co do spoczynków w pracy następujące szczególne postanowienia:

a) Zakłady impregnowania:

Robotnikom zatrudnionym przy napełnianiu i wypróżnianiu kotłów impregnacyjnych można wyznaczać pauzy spoczynkowe w chwilach, które przebieg roboty sam przez się wolne pozostawia.

b) Zakłady gazowe:

Co do wszystkich robotników zatrudnionych przy nieprzerwanym ruchu można ściśle ograniczenia pauz spoczynkowych zaniechać. Pauzy takie wyznaczać można w chwilach, które przebieg pracy sam przez się wolne pozostawia.

c) Zakłady dla elektrycznego oświetlenia:

Robotnicy zatrudnieni przy nadzorze w obsłudze dynamomaszyn i przyrządów pomocniczych korzystać winni z pauz spoczynkowych na przemiany; jeżeli niema personalu rezerwowego można od oznaczania ściśle ograniczonych pauz spoczynkowych odstąpić i ustanawiać przerwy spoczynkowe w chwilach, które przebieg pracy sam przez się wolne pozostawia.

d) Dozorcy maszyn i kotłów w zakładach pomocniczych polegających na zastosowaniu pary:

Przerwy spoczynkowe zarządzać należy za pomocą zmiany odnośnych robotników. Jeżeli niema

personalu rezerwowego, można tam, gdzie ruch celem umożliwienia pauzy obiadowej na godzinę ustaje, pauzę tę południową dla wymienionego wyżej personalu ograniczyć do pół godziny; odpaść mogą również dla tego personalu zarządzone przed- i popołudniowe przerwy. Tam, gdzie praca trwa bez przerwy, a niema personalu rezerwowego, można w ogóle zaniechać ustanawiania stałych terminów dla pauz spoczynkowych i wyznaczać je w chwilach, które wskutek rodzaju ruchu same przez się wolne pozostają.

To co wyżej powiedziano stosuje się analogicznie do pracy nocnej.

O ile skorzystano z przewidzianego w tem rozporządzeniu pozwolenia na odstąpienie od pewnych ściśle ograniczonych przerw spoczynkowych lub na wyznaczanie ich w chwilach odpowiadających przebiegowi pracy, należy robotnikom wyjętym z pod ogólnej prawnej normy w ciągu całego okresu pracy (całej szychty), względnie także podczas ich nieprzerwanego zatrudnienia pozostawić dosyć wolnego czasu na spożycie posiłków i odpowiedni wypoczynek.

Ad §. 10.

Decyzja co do tego, czy i o ile w poszczególnym przypadku zachodzą warunki §. 10 dla przerwy spoczynku niedzielnego, należy w razie wątpliwości do władzy dozoruującej.

Ad punkt 3.

Do robót określonych w §. 10, punkcie 3, których odkładać nie można i które także w niedziele wolno przedsięwziąć, należy także załadowywanie i wyładowywanie wozów dostarczonych przez sąsiednią kolej do odnośnych zakładów pomocniczych i budowli we własnym zarządzie przedsiębioranych o tyle, o ile tor, na którym wozy te ustawiono, na cele ruchu jest potrzebny.

Ad §. 13.

Ad Alinea 1.

W następujących zakładach pomocniczych, w których według ich natury przerwa lub odwołka odnośnej pracy jest niemożliwa, a w których ruch ze względu na wymogi ruchu kolejowego i w niedzielę jest konieczny, zezwala się na pracę w niedzielę z ograniczeniem jednak do wyszczególnionych poniżej robót:

a) w gazowniach na:

1. dowóz materiału z magazynów zakładowych do pieców i kotłów gaz produkujących;
2. obsługę retort i kotłów produkujących;

3. czyszczenie gazu i jego rozdział;

4. składanie odpadków produkcji w obrębie gazowni;

b) w zakładach dla elektrycznego oświetlenia na:

1. dozorowanie i obsługę przyrządów prąd wytwarzających, transformatorów, motorów i przyrządów pomocniczych;

2. czynności robotników połączone z obsługą zasobowych stosów (akumulatorów);

3. konserwację i obsługę lamp, palników, oraz zaopatrujących je w prąd przewodów wraz z wszystkimi przyrządami z tem połączonymi;

c) przy wszystkich zakładach pomocniczych na:

1. obsługę kotłów parowych i innych zbiorników prężności, oraz motorów przez nie poruszanych, o ile one są potrzebne do wykonywania robót wymienionych pod a) i b), wreszcie

2. z ograniczeniem do niedozwonnej potrzebnej liczby robotników na oświetlenie i opalanie sal roboczych, jakoteż na zapalenie pod kotłami parowymi przed rozpoczęciem poniedziałkowego ruchu.

Jeżeli przy robotach wymienionych pod a), b) i c) punkt 1 można w niedzielę przerwać pracę najmniej na 6 godzin lub jeżeli przy zmianie tygodniowego okresu pracy (tygodniowej szycy) jednorazowy okres rezerwowy może być w niedzielę usunięty, natenczas należy robotnikom przy tych pracach dłużej niż trzy godziny zatrudnionym dozwolić w zamian za to na 24godzinny odpoczynek następnej niedzieli. Nie wolno jednak w razie wstąpienia rezerwowego okresu (szycy) zatrudniać robotników, do zmiany użytych, przez 12 godzin po ich zwyczajnej robocie i przed nią, a nadto muszą w zamian za to uzyskać spoczynek co najmniej tej samej rozciągłości w jakiej go zastąpieni robotnicy otrzymują.

Jeżeli powyższego spoczynku nie można robotnikom przyznać z powodu szczególnych warunków ruchu w zakładzie, natenczas zastąpić należy ten spoczynek 18godzinną przerwą w pracy, jaka powstaje wskutek zmiany okresu pracy (szycy) w niedzielę w myśl postanowień tego rozporządzenia *ad* §. 7, alinea 3.

Ad §. 14.

O ile poszczególne regulaminy pracy (§. 30) dalej idących postanowień nie zawierają, pozostawić należy robotnikom różnych wyznań czas potrzebny na uczęszczanie na przedpołudniowe nabożeństwo w następujące dni:

A. robotnikom wszystkich wyznań chrześcijańskich: na Nowy Rok, w poniedziałek wielkanocny

i świąt zielonych, w pierwszy i drugi dzień świąt Bożego Narodzenia, w dzień Wniebowstąpienia Chrystusa Pana; prócz tego jednak jeszcze:

a) katolikom wszystkich obrządków: na Boże Ciało, w dzień Wniebowzięcia N. M. P. i dzień świąteczny patrona odnośnego kraju;

b) wyznawcom kościoła grecko-orientalnego: w święto Jordanu (święcenia wody);

c) wyznawcom ewangelickiego kościoła i hertutom: we wielki piątek;

B. robotnikom należącym do izraelskiego wyznania: w pierwszy dzień Nowego Roku, w święto Pojednania i w każdy z tych dni trzech wielkich świąt, w których nabożeństwa żałobne za zmarłych odprawiają.

Ad §. 16.

Robotnik ma obowiązek nawet w przypadku wyraźnego wcielenia do jednej z kategorii robotniczych, dać się zatrudnić w danym razie także przy innej pracy odpowiadającej jego umiejętnościom i fizycznym siłom, o ile płaca za tę pracę nie jest od jego dotychczasowej niższą.

Ad §. 18.

Piwo i wino w ilości odpowiadającej stosunkom familijnym robotnika uważać należy po myśli tego paragrafu za środki pożywienia.

Ad §. 27.

Powołane w tym paragrafie przepisy zawarte są w §§. 80, 80 a) do 80 i) ust. przem., dalej w rozporządzeniach Ministrów handlu i spraw wewnętrznych z dnia 12. maja 1885, Dz. u. p. Nr. 69, tudzież z dnia 3. czerwca 1891, Dz. u. p. Nr. 74.

Ad §. 30.

Dla każdego zakładu pomocniczego, oraz dla każdej budowy we własnym zarządzie przedsiębranej, sporządzić należy regulaminy pracy bez względu na rozmiar tych zakładów i budowli i na liczbę i kategorię robotników przy nich zatrudnionych.

Ad §. 32.

Przewidziane w tym paragrafie porozumienie się z pełnoletnimi robotnikami co do osnowy każdego regulaminu pracy nastąpić ma z mężami zaufania, których z grona robotników wybrać należy, a których liczbę wymierzyć należy stosownie do rozmiaru zakładu pomocniczego od dwóch do sześciu osób. Wybrany mążom zaufania wolno podać swe postulaty piśmiennie do protokołu, w którym przypadku dołączyć należy odnośny oryginał podpisany przez mężów zaufania i kierownika zakładu pomocniczego do projektu regulaminu pracy

przedkładanego władzy przełożonej do zatwierdzenia. W razie tym pozostawić należy robotnikom na wybór dwa dni czasu, a na złożenie swego oświadczenia do protokołu dalszy okres ośmiodniowy.

Jeżeli wybrani mężowie zaufania będą woleli zamiast protokolarnego oświadczenia swych życzeń wnieść podanie zawierające te życzenia bezpośrednio do władzy przełożonej, która oczywiście tylko na wypadek wczesnego wejścia tego podania uwzględnić je będzie mogła, ewentualności takiej nie stoi na przeszkodzie.

Ad §. 36.

Grzywny oznaczone w ustępie 3 wpływać mają w ogólności do kas chorych istniejących przy poszczególnych zakładach kolejowych, władza przełożona (§. 59) ma jednak prawo w pojedynczych wypadkach, a w szczególności jeżeli wybrani przy sposobności układania regulaminu pracy mężowie zaufania życzenie w tym kierunku wyrazili, zezwolić na wcielenie tych kwot do innych funduszy, na korzyść odnośnych robotników służących.

Ad §. 47.

Młodocianych pomocników, jakoteż kobiet używać wolno przy budowach we własnym zarządzie przedsięwziętych wyłącznie do noszenia wody, wapna, narzędzi, do tłuczenia szutru i tym podobnych robót, które większych od nich nie wymagają wysiłków, jak powyżej wskazane.

W zakładach pomocniczych wolno prócz do powyższych celów, dalej do sortowania i pakowania wyrobów zakładów graficznych i do szycia, używać kobiet tylko do czyszczenia ubikacji zakładowych, oraz do obsługi personelu zatrudnionego, przyczem jednak nie wolno im podczas ruchu wchodzić na przejścia pomiędzy maszynami i przyrządami.

Ad §. 59.

Do wykonywania przyznanego w tym paragrafie generalnej inspekcji austriackich kolei żelaznych prawa dozoru i opieki powołani są prócz generalnego inspektora i jego zastępcy wszyscy dostatecznie ku temu celowi legitymowani funkcjonariusze generalnej inspekcji (starsi inspektorowie, inspektorowie, starsi komisarze etc.).

Funkcjonariusze ci mają prawo każdą osobę zatrudnioną w odnośnym zakładzie pomocniczym

lub przy odnośnej budowie, nie wyłączając kierowników tych zakładów i budowli, przesłuchać na miejscu robót i w należących do nich lokalach biurowych co do okoliczności dotyczących przestrzegania przepisów ustawy z dnia 28. lipca 1902, ewentualnie bez świadków, jednak ile możliwości bez zakłócenia normalnego trybu robót.

Na żądanie tych funkcjonariuszy mają zarządy kolejowe, względnie dotyczące ich organy, obowiązek prócz tych wykazów, do których przedkładania ustawa i tak wyraźnie obowiązuje, przedkładać także plany i rysunki do zakładu, względnie budowy się odnoszące, a przez władzę zatwierdzone, jakoteż w przypadkach uwolnień od przestrzegania ogólnych przepisów przedkładać także rozporządzenia władz tego uwolnienia dotyczące.

Jeżeli odnośny funkcjonariusz stwierdzi, że w zakładzie jakimś pomocniczym lub przy prowadzeniu jakiejś budowy we własnym zarządzie niedostatecznie przestrzegano przepisów ustawy z dnia 28. lipca 1902 lub tego rozporządzenia wykonawczego, natenczas zażądać może, by tego rodzaju naruszeń ustawy natychmiast zaniechano lub błędy usunięto. Gdyby takiemu żądaniu kierownik odnośnego zakładu pomocniczego lub odnośnej budowl i we własnym zarządzie prowadzonej, zadość uczynić nie chciał, natenczas winien to wyraźnie z podaniem powodów oznajmić, w którym to przypadku przedłoży organ dozoru sprawę z reguły generalnej inspekcji do rozstrzygnięcia.

W przypadkach nagłych jednak, gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem a usunięcie błędów, które bezpieczeństwu personelu zagrażają, natychmiastowych wymaga zarządzeń, mają organy generalnej inspekcji prawo zarządzenia, także okolicznościom odpowiadające, wydać i na piśmie potwierdzić. Organy zarządu kolejowego, których to dotyczy, winny zarządzenia takie natychmiast wykonać; każdemu zaś, który zarządzeniem takim pokrzywdzonym się czuje, zastrzega się prawo późniejszego odwołania się do generalnej inspekcji.

Ad §. 62.

W tych przypadkach, w których generalna inspekcja austriackich kolei państwowych stwierdzi, że zwłoka istotnie bezpieczeństwu zagrażała, wolno jej przy powzięciu decyzji oznajmić, że rekurs niema mocy odwołującej.

Wittek wr.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych

wychodzić będzie nakładem c. k. Drukarni nadwornej i rządowej we Wiedniu, w jej Składzie dzielnica I., Singerstraße 1. 26 także w roku 1903 w języku niemieckim, czeskim, kroackim, polskim, rumuńskim, ruskim, słoweńskim i włoskim.

Prenumerata na cały rocznik 1903 każdego z tych ośmiu wydań Dziennika ustaw państwa, za którą poszczególne części wydaje się w miejscu lub posyła pocztą bezpłatnie, wynosi 8 K.

Prenumeruje się w Składzie c. k. Drukarni nadwornej i rządowej we Wiedniu, dzielnica I., Singerstraße 1. 26, gdzie można kupować także pojedyncze roczniki i pojedyncze części Dziennika ustaw państwa.

Zamawiając jednak Dziennik ustaw państwa, trzeba równocześnie złożyć przypadającą kwotę pieniężną, gdyż Dziennik posyła się tylko tym, którzy prenumeratę z góry zapłacą.

Nabywający odrazu całe dziesięciolecie lub kilka dziesięcioleci Dziennika ustaw państwa w języku niemieckim, płacą:

Za dziesięciolecie 1849 do 1858 włącznie . . .	50 K	Za dziesięciolecie 1879 do 1888 włącznie . . .	40 K
" " 1859 " 1868 " . . .	24 "	" " 1889 " 1898 " . . .	60 "
" " 1869 " 1878 " . . .	32 "		
Za pięć dziesięcioleci 1849 do 1898 włącznie . . .		180 K	
Za dziesięciolecia 1870 " 1899 " . . .		120 "	

W innych językach:

Za dziesięciolecie 1870 do 1879 włącznie . . .	32 K	Za dziesięciolecie 1890 do 1899 włącznie . . .	60 K
" " 1880 " 1889 " . . .	40 "		
Za dziesięciolecia 1870 do 1899 włącznie . . .		120 K.	

Pojedyncze roczniki wydania niemieckiego dostać można:

Rocznik 1849 za . . .	4 K 20 h	Rocznik 1867 za . . .	4 K — h	Rocznik 1885 za . . .	3 K 60 h
1850 " . . .	10 " 50 "	1868 " . . .	4 " — "	1886 " . . .	4 " 60 "
1851 " . . .	2 " 60 "	1869 " . . .	6 " — "	1887 " . . .	5 " — "
1852 " . . .	5 " 20 "	1870 " . . .	2 " 80 "	1888 " . . .	8 " 40 "
1853 " . . .	6 " 30 "	1871 " . . .	4 " — "	1889 " . . .	6 " — "
1854 " . . .	8 " 40 "	1872 " . . .	6 " 40 "	1890 " . . .	5 " 40 "
1855 " . . .	4 " 70 "	1873 " . . .	6 " 60 "	1891 " . . .	6 " — "
1856 " . . .	4 " 90 "	1874 " . . .	4 " 60 "	1892 " . . .	10 " — "
1857 " . . .	5 " 70 "	1875 " . . .	4 " — "	1893 " . . .	6 " — "
1858 " . . .	4 " 80 "	1876 " . . .	3 " — "	1894 " . . .	6 " — "
1859 " . . .	4 " — "	1877 " . . .	2 " — "	1895 " . . .	7 " — "
1860 " . . .	3 " 40 "	1878 " . . .	4 " 60 "	1896 " . . .	7 " — "
1861 " . . .	3 " — "	1879 " . . .	4 " 60 "	1897 " . . .	15 " — "
1862 " . . .	2 " 80 "	1880 " . . .	4 " 40 "	1898 " . . .	6 " — "
1863 " . . .	2 " 80 "	1881 " . . .	4 " 40 "	1899 " . . .	10 " — "
1864 " . . .	2 " 80 "	1882 " . . .	6 " — "	1900 " . . .	7 " — "
1865 " . . .	4 " — "	1883 " . . .	5 " — "	1901 " . . .	6 " — "
1866 " . . .	4 " 40 "	1884 " . . .	5 " — "	1902 " . . .	7 " 50 "

Roczniki wydań w innych siedmiu językach od r. 1870 począwszy dostać można po tej samej cenie co wydanie niemieckie.

NB. Egzemplarze Dziennika ustaw państwa, które zaginęły lub doszły niezupełne, reklamować należy najpóźniej w przeciągu czterech tygodni wprost w c. k. Drukarni nadwornej i rządowej we Wiedniu, dzielnica III, Rennweg 1. 16.

Po upływie tego terminu można pojedyncze części Dziennika ustaw państwa dostać tylko za opłatą ceny handlowej ($\frac{1}{4}$ arkusza = 2 strony za 2 h).

Ponieważ wszystkie roczniki wydania niemieckiego od roku 1849 i wszystkie roczniki wydań w innych siedmiu językach od roku 1870 są całkowicie uzupełnione, przeto można nabyć w c. k. Drukarni nadwornej i rządowej nie tylko każdy pojedynczy rocznik po cenie wyżej podanej, lecz nawet każdą z osobna część wszystkich tych roczników po cenie handlowej ($\frac{1}{4}$ arkusza = 2 strony za 2 h); tym sposobem umożliwione zostało uzupełnienie niekompletnych roczników i zestawienie pojedynczych części podług materyi.